

Avizul Comitetului European al Regiunilor pe tema „Modele de asumare a răspunderii la nivel local în domeniul energiei și rolul comunităților energetice locale în tranziția energetică din Europa”

(2019/C 86/05)

Raportoare: Mariana GÂJU (RO-PSE), primarul comunei Cumpăna, județul Constanța

Document de referință: Scrisoare de sesizare din partea Președinției austriece

RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL EUROPEAN AL REGIUNILOR

Principalele constatări

1. recunoaște că sectorul energetic joacă un rol fundamental în dezvoltarea economică și socială, iar calitatea vieții, creșterea economică și competitivitatea unei economii naționale se realizează dispunând de energie la prețuri accesibile și cu impact minim asupra mediului înconjurător;
2. reiterează opinia că energia este importantă în economia comunităților locale, întrucât este inclusă în costurile de producție ale industriei și serviciilor locale și se reflectă în puterea de cumpărare a gospodăriilor, întrucât serviciul energetic presupune acoperirea necesităților fundamentale de încălzire, apă caldă, aer condiționat, preparare și conservare a hranei, acces la informație etc.;
3. subliniază că inițiativele comunitare, bazate pe soluții colaborative locale, pot fi instituite de persoane fizice sau grupuri de persoane fizice, mici întreprinderi sau autorități locale ori gospodării, care să acționeze pe cont propriu sau în mod organizat; „comunitățile energetice locale” (CEL) își pot asuma un rol important în tranziția energetică și pot stimula dezvoltarea unor tehnologii energetice durabile, cu beneficii pentru comunitățile locale și pentru întreaga Uniune Europeană;
4. remarcă faptul că trecerea sistemelor energetice în custodia unităților administrativ-teritoriale, chiar și parțială, se realizează prin remunicipalizare, descentralizarea serviciilor și guvernanta participativă, sub formă de parteneriate sau cooperative energetice care se certifică prin creșterea inițiativelor cetățenești în domeniul energiei;
5. remarcă faptul că structura organizatorică a inițiativelor energetice comunitare poate avea forme juridice, precum: parteneriate cu autoritățile locale [inclusiv parteneriatul public-privat (PPP)], cooperative, fundații comunitare, societăți cu răspundere limitată, întreprinderi non-profit deținute de clienți, asociații locative sau proprietăți municipale;
6. susține faptul că această comunitate energetică locală (CEL) poate fi o modalitate eficientă de gestionare a energiei la nivel de comunitate, prin producerea, distribuția și consumul energiei electrice sau în ceea ce privește încălzirea și răcirea (centralizată), cu sau fără conexiune/racord la sisteme de distribuție locală;
7. consideră că comunitățile energetice pot dispune de pârghii de implicare a cetățenilor în procesul tranziției energetice și, implicit, în economia sustenabilă, respectiv să faciliteze implementarea de tehnologii energetice durabile, cu beneficii pentru comunitățile locale și cu asumarea responsabilității pentru amprenta de carbon;
8. reiterează că asumarea răspunderii la nivel local în domeniul energiei se înscrie într-un angajament politic privind tranziția energetică, cu un sistem de politici specifice pentru dezvoltarea surselor regenerabile de energie (SRE) la toate nivelurile de guvernanta;

9. salută faptul că instituirea, funcționarea și accesul CEL pe piața energiei se desfășoară într-un cadru juridic de reglementare operațional la nivelul UE; reamintește că este important să se asigure definiții și norme clare, care să ofere certitudinea că CEL joacă un rol pozitiv într-o tranziție energetică echitabilă, și face apel la statele membre să exploateze întregul potențial al acestora. Pentru aceasta, ele trebuie să aibă acces la instrumente de finanțare și/sau scheme de parteneriat. Scopul acestui cadru constă în reducerea riscului asociat investițiilor în CEL, precum și în contracararea stereotipurilor negative legate de ele;

10. remarcă faptul că cooperativa energetică (formă juridică de structură organizatorică – inițiativă comunitară) – model unic de proprietate din punct de vedere economic și juridic – are ca scop obținerea de beneficii locale și că poate asigura servicii la nivelul sectorului energetic, precum producerea de energie din surse regenerabile proprii/atrase pentru autoconsum și pentru vânzare, deținerea și exploatarea de sisteme de stocare, microrețele și infrastructuri de distribuție, implementarea de măsuri de eficiență energetică;

11. consideră că cooperativa energetică poate contribui la descentralizarea, deschiderea și democratizarea sistemelor energetice, având astfel un impact pozitiv asupra dezvoltării economice și sociale durabile la nivel local, dar și potențialul de a contribui la combaterea sărăciei energetice (*energy poverty*) și de a stimula crearea de locuri de muncă în cadrul comunității;

12. remarcă faptul că valorificarea surselor regenerabile de energie este stimulată prin scheme de sprijin orientate către specificul local și regional, în majoritatea statelor membre. Unele state membre acordă prioritate de acces în rețea pentru energia din surse regenerabile, în timp ce altele acordă un acces în condiții rezonabile. În plus, există diferite modalități de sprijin și de simplificare a procedurilor pentru autorizarea instalațiilor de energie din surse regenerabile de putere mică, numai în cadrul unei programări regionale și naționale;

13. recomandă ca diferitele scheme de sprijin naționale să fie raționalizate, atât cât este necesar la nivel european, pentru a se garanta că pot contribui la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, a obiectivelor Acordului de la Paris și a obiectivelor uniunii energetice europene;

14. recunoaște că este necesară o politică îmbunătățită, care să maximizeze utilizarea eficientă a biomasei, contribuind astfel la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; recomandă încurajarea utilizării optime a deșeurilor de biomasă provenind din toate sectoarele economice și sociale pentru producerea de energie pe termen mediu și lung;

15. recomandă să se dezvolte în continuare și să se stabilească un dialog între cadrul politic și cel legislativ pentru transformarea infrastructurii energetice, astfel încât să se extindă interconexiunile locale, regionale și transfrontaliere, să crească potențialul de stocare a energiei și să se instituie rețele inteligente de gestionare a cererii pentru aprovizionarea cu energie într-un sistem cu o pondere mare a energiei din surse regenerabile;

Concluzii și recomandări

16. pledează pentru ca asumarea răspunderii în domeniul energiei la nivel local să devină certitudine, prin stabilitatea politicilor de profil referitoare la energia din surse regenerabile și tranziția energetică, cu garantarea mecanismelor de sprijin financiar pentru energia din surse regenerabile;

17. solicită o coordonare mai strânsă între politicile regionale și energetice ale UE și ale statelor membre, pentru a beneficia de avantajele substanțiale pe care tranziția la energia din surse regenerabile, dar și descentralizarea sistemelor energetice și reducerea dependenței față de combustibilii fosili (în principal importați) le pot prezenta pentru dezvoltarea regională durabilă;

18. pledează pentru norme de acces nediscriminatoriu al CEL pe piețe, pentru promovarea lor prin recunoașterea rolului și nevoilor specifice prin politici și legislație, pentru instituirea de politici/norme de promovare a colaborării locale/regionale, adoptarea de proceduri de reglementare și administrative simplificate și proporționale, facilitarea accesului la informații tehnico-economice, îndrumare și finanțare;

19. invită statele membre ale UE să propună și să implementeze diverse forme comune de asumare a răspunderii la nivel local în domeniul energiei, întrucât CEL din unele state membre se confruntă cu provocări privind funcționarea și obținerea de beneficii pe plan local, precum reglementări incoerente și atipice în evoluția pieței, strategii și programe naționale incomplete pentru sprijinirea comunității energetice locale sau regionale, complexitatea cadrului administrativ și de reglementare pentru participanți noi la piața energiei;

A. Recomandări pentru factorii de decizie de la nivelul UE

20. recunoaște că legislația europeană trebuie să fundamenteze condiții echitabile și cerințe minime pentru promovarea comunității energetice locale, pentru ca UE să poată conduce prin puterea exemplului;

21. recomandă ca instrumentele de politică la nivelul UE și legislația națională de transpunere/completare a legislației UE să aibă efecte benefice asupra dezvoltării comunității energetice locale, inclusiv asupra cooperativelor energetice;

22. recomandă transpunerea practică și funcțională la nivelul statelor membre a definițiilor privind „comunitatea de energie din surse regenerabile” și „comunitatea energetică locală” și a altor denumiri funcționale, cum ar fi întreprinderi municipale de energie, cooperative, asociații, etc., pentru asigurarea accesului acestor organizații pe piața energiei, pentru buna recunoaștere a necesităților lor, inclusiv a nevoilor de sprijin și de stimulente suplimentare, după caz;

Menținerea unui mediu de politică stabil pentru promovarea energiei din surse regenerabile

23. constată faptul că comunitatea energetică locală este frecvent implicată în producerea, furnizarea, distribuția și consumul de energie din surse regenerabile;

24. recunoaște că, pentru finanțarea și gestionarea riscurilor în activitățile lor, CEL se bazează, în mod sistematic, pe mecanisme publice de sprijin pentru energia din surse regenerabile, însă o serie de factori de decizie din UE semnalează renunțarea la mecanisme de sprijin care nu sunt bazate pe prime și sunt independente față de piață (de exemplu, tarife fixe);

25. recunoaște că trecerea la scheme de sprijin și la ofertare bazate pe piață ar putea reduce resursele financiare la dispoziția CEL sau le-ar putea chiar exclude de pe piață prin introducerea unor cerințe complicate în procesul de ofertare;

26. încurajează ca instituirea mecanismelor specifice de sprijin să rămână de competența statului membru, iar legislația și politicile UE să nu limiteze sprijinirea energiei din surse regenerabile în statele membre prin măsuri financiare bazate pe piață și independente față de piață, deopotrivă;

Instituirea de norme ale pieței de energie care să poată sprijini tranziția energetică în toate aspectele sistemului

27. îndeamnă ca piețele de comercializare cu amănuntul a energiei electrice să devină mai dinamice și mai competitive și subliniază că, pentru ca consumatorii de energie să beneficieze de dereglementarea pieței energetice, iar CEL să poată contribui la o piață diversificată și flexibilă, este important să se monitorizeze gradul de concentrare a piețelor de comercializare cu ridicata și cu amănuntul a energiei electrice și să se asigure un control al puterii economice și financiare, precum și al influenței diferiților actori de pe piață;

28. consideră că este foarte oportun ca, prin îmbunătățirile actualului cadru legislativ al UE din propunerile noului pachet legislativ privind energia curată, inclusiv cele referitoare la noua directivă privind piața internă a energiei, să se recunoască rolul și implicarea CEL în funcționarea sistemului energetic, ca producători, distribuitori și consumatori de energie, iar normele să fie extinse la gama serviciilor furnizate de comunitatea energetică locală, precum eficiența energetică, stocarea/depozitarea, gestionarea rețelelor locale de distribuție și servicii de echilibrare a sistemului energetic;

29. recomandă ca normele și procedurile administrative pentru micii producători de energie din surse regenerabile și pentru CEL să fie simplificate, pentru a se garanta că sarcinile administrative și costurile explicite/implicite nu îi discriminează pe acești participanți la piață, care sunt, de regulă, societăți energetice distincte;

30. consideră că normele și reglementările nu trebuie să limiteze posibilitățile micilor deținători de capacități de energie din surse regenerabile sau ale CEL de a-și agrega producția și de a furniza energie, asemănător societăților specializate, inclusiv prin inițiative inovatoare, precum centralele electrice virtuale;

Asigurarea consecvenței și a coerenței între diferite politici

31. pledează pentru ca prevederile diferitelor documente legislative ale UE să trateze și să promoveze CEL într-o manieră coerentă, astfel încât conceptele de „comunitate energetică locală” și „comunitate de energie din surse regenerabile” să fie integrate;

B. Recomandări pentru factorii de decizie de la nivel național

32. recomandă ferm transpunerea rapidă a legislației UE și punerea în aplicare a politicii energetice comune, precum și definirea de către factorii de decizie de la nivel național a unor obiective naționale și a unor stimulente specifice pentru comunitatea energetică locală;

Recunoașterea rolului și a nevoilor specifice ale CEL în legislația și politicile naționale relevante

33. recunoaște că propunerile din pachetul legislativ privind energia, în general, și energia curată, în special, reliefează măsuri pentru recunoașterea rolului CEL în tranziția energetică la nivelul UE, iar în acest context, statele membre trebuie să adopte reglementări similare privind CEL, dar care să țină seama de specificul cerințelor naționale;

Stabilirea de politici și norme care să promoveze CEL și colaborarea locală

34. îndeamnă ca factorii de decizie la nivel național să instituie politici/reguli accesibile pentru promovarea CEL; aceste reguli ar putea să permită:

(a) asigurarea faptului că micii producători de energie au acces garantat la piața de energie și la infrastructura specifică;

(b) promovarea la nivel local a proiectelor energetice ale micilor producători locali/regionali;

35. subliniază că pot fi definite norme privind potențialele beneficii, pentru a se asigura că acestea rămân la nivelul comunității locale și sprijină mai degrabă dezvoltarea socială și economică a comunității, decât pe acționarii proiectelor;

36. recunoaște că prin politicile naționale se pot stimula durabilitatea și aspectele de mediu ale proiectelor de energie comunitară, oferind stimulente financiare (de exemplu: scutiri fiscale, ajutoare pentru investiții) sau reduceri ale facturilor la energie. Ele pot prevedea și stimulente suplimentare pentru proiectele care sunt autonome sau care oferă servicii și beneficii multiple;

Adoptarea unor proceduri de reglementare și administrative simplificate și proporționale pentru CEL

37. susține cerințele privind instituirea ghișeului unic pentru proceduri de avizare și autorizare a proiectelor, propuse în noua directivă privind energia din surse regenerabile, care oferă un cadru adecvat statelor membre pentru soluții adaptate contextului național și local;

Asigurarea accesului CEL la informații tehnice, îndrumări și finanțare

38. recunoaște că proiectele unor comunități energetice locale și cooperative energetice au beneficiat de opțiuni financiare puse la dispoziție prin sisteme publice de sprijin, fonduri disponibile prin inițiative ale UE sau de la băncile comerciale;

39. recomandă ca, la nivel național, să se instituie scheme de sprijin financiar specifice pentru CEL, în special în etapa de planificare și lansare a proiectelor (de exemplu: transformarea subvențiilor în credite, garanții sau oportunități de creditare cu costuri reduse etc.), cu simplificarea accesului la informații tehnice și îndrumări privind lansarea, finanțarea și implementarea proiectelor comunitare;

C. Recomandări către autoritățile locale și regionale (ALR)*Adoptarea de politici locale pentru dezvoltarea CEL*

40. subliniază că autoritățile locale și regionale (ALR) pot completa politicile UE și pe cele naționale, adoptând obiective locale suplimentare privind contribuția CEL la obiectivele locale privind sectorul energiei; de exemplu, numeroase orașe participă la inițiativa Convenția primarilor, în cadrul căreia s-au stabilit planuri locale privind acțiuni durabile în domeniul energiei și al climei;

41. invită autoritățile locale și regionale să repereze comunitățile energetice locale/regionale care pot contribui la atingerea obiectivelor energetice locale și de politică socială și să identifice mecanisme de sprijin pentru dezvoltarea acestora și servicii de consiliere – când este necesar și în mod nediscriminatoriu;

Explorarea oportunităților de a încheia parteneriate cu CEL sau de a înființa CEL

42. consideră că, pentru a consolida contribuția CEL la obiectivele locale în materie de politică, ALR pot încheia parteneriate cu comunitățile existente sau pot înființa unele noi, în cooperare cu cetățenii locali;

43. subliniază că ALR și CEL sunt parteneri complementari; ALR oferă cadrul pentru proiecte destinate producerii de energie din surse regenerabile, sprijin administrativ și tarife preferențiale, iar comunitatea energetică locală rămâne responsabilă cu expertiza tehnică și cu asistența economico-financiară la implementarea proiectelor;

44. consideră că ALR au un rol important în tranziția energetică, asumându-și responsabilități privind rețelele locale de distribuție a energiei și deținerea sau gestionarea acestora prin intermediul unor societăți subsidiare de servicii și utilități; autoritățile locale și regionale au un rol primordial în conștientizarea de către cetățeni a oportunităților de implicare în sectorul energetic la nivel local și în diseminarea de informații relevante.

Bruxelles, 6 decembrie 2018.

Președintele
Comitetului European al Regiunilor
Karl-Heinz LAMBERTZ
